

Õpilasteleht

Nr. 18

9. veebruaril 1938 VI aastakäik

MEHED AVASTUSRETKIL

TEEKOND HIINASSE

- Kui Inglismaa polnud veel merede valitseja
- Julged mehed otsivad uusi mereteid

Teatavasti nimetatakse seda osa Põhja-Jäämerest, mis asub Teravmägede (Spitzbergeni), Frantz-Joosepimaa ja Euroopa mandri vahel — Barentsi mereks. 1594. a. ei kandnud ta veel sellist nime. Hollandi kapten Villem Barendsz (Barents), kes hiljem parandas oma nime tolele merele, sooritas tookord oma esimese reisu sel alal. Koos admiral Cornelis Rijp'iga (loe: reip) juhtis ta hollandi ekspeditsiooni. Seitse purjelaeva püüdsid Põhja-Jäämere kaudu tungida Hiinasse ja Jaapanisse. Hollandi ja inglise meremehed sattusid ka varemalt neisse vetesse. Asi seisis nimelt selles, et lõunapoolsed mereteed olid toleaja vägevamate merevõimude — Hispaania ja Portugali — kätes. Kaks järgmist mereriiki — Inglismaa ja Holland —

PIDID UUSI KAUBATEID OTSIMA. Admiral Rijp ja Barendsz olid nii kindlad oma ekspeditsiooni edus, et täitsid oma laevad kaupadega Hiina jaoks. Kuid rasked päevad ootasid ekspeditsiooni Kara merel. Tuli koju tagasi pöörduda.

Sama edutu oli järgmise aasta ekspeditsioon. Kuid Barendsz ei vandunud alla. 1596. a. varustas Amsterdami linn uue uurimisretke. Seda reisu kirjeldas üksikasjaliselt Barendsz'i kaaslane, tüürimees Gerrit de Veer (loe: de feer).

Barendsz jõudis vaid Novaja Zemljani. Siit päale tõkestas jää edasisõitu. Augustikuus juba märkas B., et ta on jääkammitas ja otsustas talvitada Novaja Zemljal.

„Jääpankade arv suurenes ikka enam ja koondusid ikka tihedamalt laeva ümber. Vahel näis, et ta nende poolt paratamatult kokku pigistatakse. Kõle oli seda kõike näha, hirmust tõusid juuksedki püsti...”

nõnda kirjutab Gerrit de Veer oma päivikus. Varsti pidid meremehed rannale üle kolima, kuna laevapõhi purustati ja laev lekkima hakkas. Õnneks leidsid meredädalised sääil puid, mida toonud merehoovus Siberi rannikult. Neid oli nii palju, et jätkus maja ehitamiseks kui ka kütteks. Maja sisemust, milles talvitas B. oma kaaslastega, tuntakse hästi vasta-va Gerrit de Veeri joonistuse ja kirjelduse alusel. Maja koosnes ühest toast, mille keskel oli kolle. Seintel asetsesid magamispõrandid. Suur tühi tünn muudeti vanniks.

Väga raske oli meremeeste elu karmis põhjamaa talves. Koldele päaleehitatud korstnast oli vähe kasu. Tuli külmetada või lämbuda suitsus.

REBASED JA KARUD KONDISID KINNI TUISANUD KATUSEL,

kraapisid ülal lund ja ulusid, haistes saaki. Peagu kõik meeskonna liikmed kannatasid rängalt skorbuudi* all. Kevade algab siin vä-

* Vitamiinide puudusest põhjustatud haigus. Järg lk. 3

Helmi Vint
Narva

Talveõhtul

L.

Ma armastan teid, vaiksed talveõhtud,
kui taevas nagu sinisamet tume, —
ja kaugelt kõlab kellahääl nii kume.
Suur rahu hinges,
vaikus südames, —
nii seisab talveõhtul mõtetes.

Ma armastan teid, vaiksed talveõhtud,
teid, vaiksed raagus kased ojakaldal
ja pedakad hangisel künkäl!
Tuul jutustab jutte mul,
neid, õekene, jutustan sull'
talveõhtuil pimedail, mil väljas nutab tuul.

Teid armastan, puud härmaehtis õrnus,
ja valgeid lumehelbeid heledaid
ning tähti, mis nii taevas siravad.
Kaugemal, lookleval teel
istub eideke räti sees reel,
ning kuuhelek mängleb klaasisel veel.

Õppigem suusatama!

Lugege!

DIOGENES ÜTLES...

Soome k. J. V.

Diogenes vihkas kõike silmakirjaliku. Ta paljastas armutult inimeste teesklust ja pinnapäalsust, kus aga iganes võis.

„Teie muusikud,” ütles ta pillimängijaile, „häälestate oma pille, et need ilusasti heliseksid, aga oma südameid hääld tegema ei mõtle teie mitte häälestada.”

Õpetlasile lausus ta: „Te uurite hoolikalt, mis õnnetus tabas mõnd mineviku kuningat tema reisidel, kuid oma endi vigu, mis toovad õnnetust paljudele inimestele, ei tunne teie mitte. Te vaatate kükriiga päikest ja

kuud ja jälgite taevakehade liikumist, kuid te ei näe mitte, mis sünnib teie jalge ees; igal sammul komistate teie. Teie ümber kostavad nälga ja jannu surevate inimeste hädakaebed, aga teie otsite inimesi rändtähtedelt.

* *

Paganlikke jumalateenistuse kombeid pidas Diogenes tühiseiks. Kui kord keegi ohvrpreester näitas talle rikkalikke ohvrjande, mis olid toodud merejumalaile, tähendas Diogenes:

„Neid ohvrjande oleks mitu korda rohkem, kui nende toojaiks oluksid hukkunud ja mitte pääsnud.”

KONTROLLTÖÖ JA SUUR TEADUSEJANU

Eelmisel õppeaastal meid pinniti kõvasti testidega. Peagu iga päev tuli mõni õpetajatest klassi ja ütles niiviisi: „Lapsed, teeme jälle üle hulga aja ühe testi!” Et muidu temal lähevad meie nimed meelest ja ei saa klaari pilti meist. Nüüd tuli aga midagi uut ning hullemat. Tuli jällegi „test“, sisu oli sama, aga päälkirjaks „Kontrolltöö“. See vigur oli sellepärast, et kord keegi kirjutas seitungis ka meie kasuks, et testid pole õpilase organismusele kasulikud, näitavad et õpilased midagi ei tea (kõige halvem!) — umbes nii sääl oli. Tegingi siis selle töö ontlikult ära. Ühe küsimuse vastamiseks tuli paberist puudus, rebisin vihust lehe ja kirjutasin tollele. Küsimus ise oli umbes seda viisi: Kassiga samasse loomaliiki kuuluvad...? Kuna kass on koduloom, siis kostusena märkisin üles kogu meie talu hirnuva, kireva ja kaagutava, möögiva, rõhkiva ja määgiva inventuuri ehk väljamüügi. Tegin kõik korralikult, puha nimedega ja iseloomustiku kirjeldustega. Nii et igati viie väärt. Pärast tuli aga välja, et teistel olid hoopis teissugused vastused. Rehemäe Eedi oli saanud kõigile küsimustele selged, täpsed ja täpikäält ühesugused vastused: ei tea! Ja meie mõlema ninad vajusid norgu...

Agas saatus tuli meile ise appi,

s. t. tahtis tulla, aga vist ei saanud või... Nimelt õppisime parajasti loodusteadusest oravat. Kuusiku Priidu lubas õpetajale, et toob kooli orava päaluu, mis ta metsast leidnud. Oli teine uhke, et vähemalt neli on selle eest kindel. Meie, mina ja Eedi, otsustasime aga päris elava oravalooma kinni püüda ja loodusteaduse tunniks kooli toimetada. Kõige ligem koht, kus oravaid teadsin olevat, oli väike kuusik Sepa talu taga. Otsustasime minna neid sinna õhtul püüdma. Lugesime raamatust, et orava harilikuks ja päälmiseks (seda sääl ei olnud, mida see avväärt saks kõige enne, s. t. alla sõõb) on päklid, kuuse- ja männiseemned. Orava ligimeelitamiseks tahtsime talle viia seda päälmist kui ka alumist, ja nimelt: tükk pekki, tanguputru, kaks kooki moosiga, ühe porgandi, õuna ja hapu kurgi. Orava külakost oli minu poolt, kuna muu varustuse pidi muretsema Eedi.

Kui kuusikusse jõudsin, oligi Eedi juba sääl. Tal oli ühes kaks voodilina (et siis ei paista oravale silma) ja padjapüür orava püüdmiseks — muud kotti tal ei olnud. Ladusime siis moona ühe puu alla lumele ja Eedi jäi sinna ligedale valvama. Mina läksin veidi kaugemale, võtsin lina ümber, hoidsin „koti“-suu püüdmiseks lahti ja jäin ootama.

Olin peagu magama jäämas, kui kuulsin Eedit hüüdvat: „Hurjohh! Püüa, püüa!...” Ja siis... midagi jooksis hirmsa kiirusega minu poole, silmad pildumas tuld kui lebitimkal ehk vanapaganal; jooksis, nii et... pidin ka juba ees liduma hakkama. Ma ei saanud seda vaga soovi veel teostada, kui ta tuli juba nagu pomm kotti (ei saanud seda eest ära võtta) ja mina lendasin tema suure hoo tõttu pikali. Pigistasin ko-

Leiti kõige vanem lõuna-eesti murdeline triikitööde. Ülikooli raamatukogu assistent O. Treymuth avastas Braunschbergis 1622. a. triikitööde teose, milles on ka lõuna-eesti keelseid tekste. Sisuliselt on raamat ladinakeelne tseremoniaalgenda ja kannab nime „Agenda Parva“.

Viiralt'i edu Viinis. Rahvusvahelisel Viini kunstinäitusel on eestlase Viiralt'i tööd saanud suure tähelepanu osaliseks. Tema 23-st väljapandud tööst on ostateud 11.

Itaalia kõrgem aumärk Riigihoidjale. Itaalia saadik min. Cicconardi annetas Itaalia kuninga nimel Riigihoidjale Mauritiuse ja Laatsaruse ordu suurpaela.

Ungari kunstinäitus korraldatakse Tallinnas esialgse kava kohaselt 9.—10. aprillini. Väljapanekuiks on 95 maali ja 26 skulptuurteost.

Tartu Telefonivabrik esineb Jugoslaavia raadionäitusel uusimate raadiotüüpide ja mudelitega.

Uus merehiiglane. Inglismaal on ehitusel uus merehiiglane „Queen Elizabeth“, mille pikkus on 1030 jalga ja mis omab 13 dekki.

Helilooja Eduard Tubin asus välismaareisule muusikalise hariduse täiendamiseks.

Ilmumas Eesti keeleatlas prof. A. Saareste toimetusel. Atlas sisaldab 300 kaarti ümber ja ilmub kümnes vihkus.

Metsade olukorra parandamiseks kaevatud kraavide üldpikkus on 182 km (41% rohkem kui mullu). Ühe kraavina ulatuks see peagu Tartust Tallinna.

Kogu Eesti laevade tonnaž ulatub 170 000 tonnile.

Elektritoodang on tõusnud 25% ja elektri jaamaade võimsus 55%.

Kõrgpingeliine on ühe aasta jooksul püstitatud 98 km. Teostatavate plaanide kohaselt tuleb ehitusele veel 289 km kõrgpingeliini.

Maa elektrifitseerub. Viimaste andmete järgi on Uila jõujaama ümbruses üle 300 abonendi. Neist ainuüksi 2/3 kuulub Tartumaale, kuna ülejäänud Viljandi ja Valgamaale.

Pärnu esikohal vanaraua kogumisel. Päälaoplatstil on vanaraua umbes 300 tonni. Sellest Pärnust kogutud vanaraua 58.000 kg, Tallinnast 47.000 kg, Narvast 40.000 kg, Paidest 27.000 kg, ja ülejäänud osa mitmest teisest maakonnast.

tisuu kinni ja kisasin suures rõõmus: „Käes, käes!“ Meie võidukisa ärritas koerad talus haukuma Orav pidi aga olema üsna tugev poiss — päris raske oli teine! Uinusime õndsas rahu, kuna orav kobistas kotis voodi all.

Suur oli aga meie häbi ning alandus ja teiste kahjurõõm, kui teisel päeval tuli õpetaja ootusäreva näo ees padjapüürist välja sepa must hiirekuningas — kass! Oh!!! Pärast pidime nurgas seisma, sest sepp tuli kooli ja kaebas, et me olevat tahtnud tema kallist varakaitsjat kurja tööga hukatusse saata.

Mis sääl teha, kui ei vea veidikestki!

Värdi.

TEEKOND HIINASSE

Algus lk. 1

- KAPTEN BARENSZI SURMASÕIT
- EKSPEDITSIOONI TALVEKORTER AVASTATAKSE 300 A. HILJEM

ga hilja. Meri vabanes vaid väga pikkamisi jääst. Alles 13. juunil 1597. a. alustas Barendsz oma tagasisõitu. Ning päälegi kahes väikeses omatehtud paadis, sest laev oli jää poolt purustatud ja viibis ikka veel jääkammitas. Noil hapterail sõidukitel alustasid 15 poolhaiget, kurnatud meest oma pikka ja rasket teekonda. Barendsz ise oli väga nõrk. Kuid ta jätkas ekspeditsiooni juhtimist. Ta aitas ka de Veer'il koostada teekonna kaarti, ergutas ja julgustas oma kaaslast, et nende usk ja meeleolu ei langeks. Ta suri äkki. „Meie ei võinud sugugi arvata, et ta nii haige oli,” kirjutab Gerrit de Veer.

Barendsz suri samas meres, mis tänapäeval hüütakse Barentsi mereks, kuid tema kaaslastel õnnestus kodumaale jõuda.

Peagu 300 a. pääle Barendszi surma

**AVASTAS NORRA MERESÕITJA
ELLING KARLSEN
JUHUSLIKULT BARENSZI TALVI-
TAMISE PAIGA.**

Maja oli hästi säilinud. Näis nagu oleks see alles hiljaaegu mahajäetud. Maja ümbruses lamasid tühjad tünnid ning hülge- ja karukontide hunnikud. Seest oli kõik nõnda, nagu Gerrit de Veer seda kirjeldanud.

Enne oma ärasõitu Novaja Zemljalt jättis Barendsz kirjasõnumi maha. Ta teadustas säääl oma reisu eesmärki — leida teed Hollandist Hiina keisririiki, mainis oma seniseid elamusi ja kannatusi. Selle sõnumi paigutas Barendsz püsitohlusse ja riputas siis korstna külge. Barendsz oli veendunud, et temale järgnevad teised meresõitjad. („Pioneer” 1936)

Jää ei kao Jäämerel kunagi, ka suvel mitte. Pildil — Jäämere valitsejad — jääkarud.

MUINASJUTT

KÜLMUNUD SEEBIMULLIDEST

Oleks vale öelda, et Antsuke ei kartnud, kui ta seisis lumikuninganna lossi sees ja nägi — oi kui koledaid! — väravavahte seismas väraval. Antsuke polnud aga veel viieaastane ja oli ihuüksi kogu päeva lumises metsas ümber eksinud, kuni lõppeks sõbralik harakas talle teed juhatas. Ja ta oli päris siniseks külmunud, kuna puudus soe mantlike ja kõhus toit, mis imet siis, kui Antsuke kartis...

Kui teie oleksite näinud noid väravavahte! Need olid hiiglased, paksud, valged lumikasukad seljas, suured tuisumütsid pääs ja pikad jääpurad odadena käes. Need odad kerkisid kohe ähvardavalt püsti, kui Antsuke põlvini lumes metsast välja vantsis.

Antsuke aga ei kaotanud julgust, oli ta ju tulnud teele suure murega omas pisikeses südames. Ta ainult tõmbas kord sügavasti hinge, enne kui sai sõna suust. „Palun, kuidas pääseksin ma lumikuninganna juure?” Esmalt ta ei saanud vastust. Ja kui ta kordas oma küsimust, ühmas üks hiiglastest: „Tema majesteet ei võtagi vastu igat hulgust.”

Antsul oli nutt kurgus. „Ma pole hulgus, ma...”

Kuid väravavahid ei võtnud vaevakski teda enam kuulata. Meeleheitel pistis Antsuke külmunud käekese taskusse... säääl puutus talle midagi pihku: kaks kirjut savikuulikest, millega ta kodus ikka mängis. Need olid tema ainukesed mängukannid, kuid nüüd otsustas ta need leluksed oh-

verdada. Ta sirutas nad pihupesal väravavahile. „Säh, võta, ma kingin nad sulle,” sõnas ta.

Et lumikuninganna riigis pole ühtki värvi olemas, ja mõlemad hiiglased olid tüdinend igavesest valgest värvist, siis panid nad kohe odad käest ja sirutasid käed savikuulide järele. „Aga enne värav avada,” mangus Antsuke.

Väravavahid lükkasid väraval jääriivid eest, ja värav avanen ragisedes ning paukudes. Antsuke nägi enda ees tohutu suurt saali. Saali põrand oli peegelsiledast jääst, seinad jääpankadest ja seintel rippusid lambid kirmõhukesest jääst; lampides aga säras kuuvalgus. Otse värava vastu, saali teises otsas, istus jääkristallidest ehitatud troonil lumikuninganna, ümbritsetud teenijate parvest.

Kuidas minna üle libeda jää, ilma et pikali lendaks? Antsuke laskus jääle kápuli ja ronis nii edasi.

Järg lk. 8

Prillid

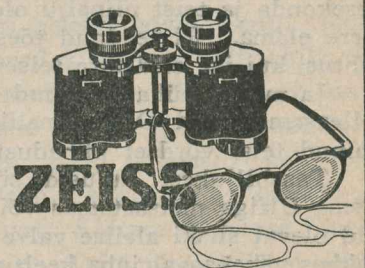
Pikksilmad

Ilmanäitajad

Kraadiklaasid

Hügromeetrid

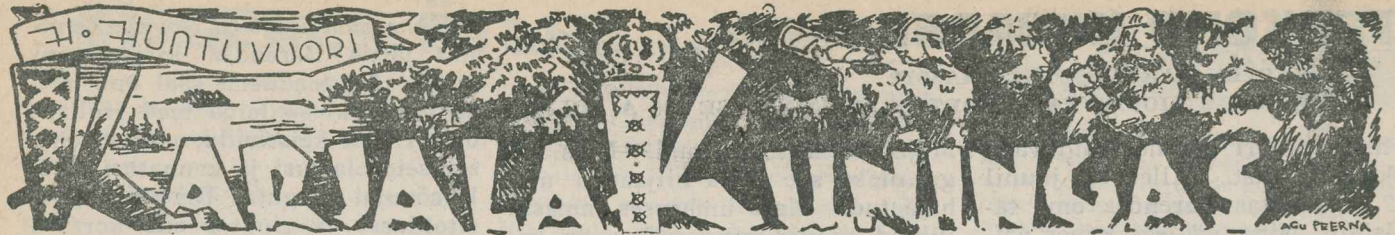
suures valikus optikaäris

B. SCHULTZE Tartu, Rüütli 10

Möödukad hinnad

Osma ja Joutti vangistati. Kainu ja Hålogalandi mehed oleksid võinud nüüd uuesti minna Karjalat hävitama, kuid neil oli langenud nii palju mehi, et otsustasid tasakesi kodu poole liikuda. Karjalale oli tasutud, selle meestest mitu maha löödud.

Jõudes Kainu ja Karjala rajamaile pidasid päälükud nõu. Kohe selle järele tulid Torulf ja Vaaraviita vangistatud poiste juure. Nad päätsid Joutti sidemeist ja Vaaraviita ütles talle: „Mine nüüd Osmalasse ja ütle Karjala kuningale nõnda: „Asjata võid otsida oma poega Osmat, ei leia sa teda iganes. Aga niikaua kui sa ei tule vaenuretkele Kainusse ega Hålogalandi, on su pojal hää olla. Niipea aga, kui esimene vaenlane ilmub meie maile, peab noor Osma kannatama kõige koledamat surma. Kuu aega piiname teda.“ Ja Joutti läks.

Karjalas valitses nüüd suur mure ja lein. Vaenlane polnud küll teinud just kuigi suurt ainelist kahju, kuid hulk mehi oli langenud ja ära oli noor Osma, teadijasoo ainus pärija, Karjala lootus.

Kuid Kole-Pirho läks vabatahtlikult Osmalasse, pobisedes üha endamisi: „Nüüd jään siia. Nüüd on tasutud, tasutud. Üks Osmadest peab kodutuna maailmas ümber hulkuma, nagu Pirho metsades, Pirho metsades. Nii määravad metsade haldjad, metsade haldjad.“

HÅLOGALANDIS

Mööda imelikke teid oli Osma toodud Hålogalandi. Neli meest olid sõidutanud teda mitu päeva sinna-tänna, nii et viimaks, kui jõuti kuningas Torulfi uhkesse lossi, polnud Osmal aimugi, kus kandis oli Karjala. Muidu oli tal päris hää olla. Tema pikki kiharaid ei lõigatud maha ja orjatöödele teda ei pandud. Sellevastu kõik kohtlesid teda mitte ainult kui vaba meest, vaid nagu see sobis kuningapojale. Torulfi poja, noore Ulfi seltsis võis ta liikuda, kui see rändas mööda metsi ja maid.

Lisaks valusale koduigatsusele segunes veel see halbust, et ta ei mõistnud seda keelt, mida siin kõneldi. Ja ta nimigi, Osma, sai siin teise kõla, temast tuli Osmund. Kuid siin oli ka palju uut ja imelikku. Juba üksi kuningas Torulfi eluhoone! Keris keskel ja kahel pool vägevad sammasteread! Osmala tare öeldi olevat suur, kuid see polnud mitte midagi sellega võrreldes. Üle saja hinge kuulus Torulfi perekonda ja teist nīpalju oleks veel mahtunud siia tarre elama. Ei teadnud tõesti, mis tare ühes otsas juhtus, kui ise olid tare teises otsas.

Ja mõtle, püha hiiepuud polnud kusagil, kuid selleasemel nägi Osma imeliku tempel-aida, millele polnud teist võrdset pühadust.

Tasahiljukesi kulusid sügispäevad. Tihti oli Osma Ulfiga metsastamas või muis teis. Ta tundis end olevat siiski alalise valve all. Tuli talv. Osma hakkas vähehaaval juba keelt mõistma ja talle avanes sootuks uus maailm. Nüüd ta mõistis ka seda, kes oli see kummaline mees Torulfi peres, kes kunagi ei võtnud tööst osa, vaid kõndis üksi läbi salud ja saared, kuid keda alati koheldi suure austusega. Jah, see oli suur skald,¹ nimega Orvar. Ja imehubaselt² möödusid õhtud Torulfi suures elutoas. Õllekannud

käisid ringi, törved³ huilgasid ja vägevana kõlas skaldi hääl. Sajad sangarilaulud ta laulis, mitmed vägitööd vestis, kuid viimsena ta alati ülistas suurt Odinit, kes avab Valhalla ukseid surematuile sanga-reile. Palju sai Osma kuulda muistki jumalaist ehk äsodest. Otse pisaraisse ta sulas tol õhtul, mil Orvar-skald esmakordselt laulis Balderist, süütuse jumalast, keda kõik Valhallas ja maa pääl armastasid, kuid kelle ilge Loke surmas. Kuid selle-eest sai ka Loke oma karistuse: kalju külge ta kütkenitati ja ussimürki tilgub lakkamatult talle näkku. Ja kui tuleb maailmapalang, ragnarök, siis saab Loke surma ega pääse ta sinna uude, kaunisse, täielikku maailma, mis igihaljana tõuseb merest, kuid Balder saab sinna ühes kõigi hääde inimestega ja uus inim-sugu täidab maa.

See kõik oli Osma meelest imetore. Aga kui ta õieti mõtles, siis peagu sama oli ju ka Karjalas, sangarilaulud säälgid kaikusid talveõhtute rõõmuks, ja surematud hinged liikusid kõikjal, kes teadiski haldjate arvu. Tihti, kui skaldi hääl kõlas kõige kaunimalt, sulges Osma silmad ja oli vaimus oma kodus, Karjalas.

Ühel selgel märtsikuu hommikul kõneles Ulf Osmale, et sel päeval pidid tulema laplased oma makse maksuma. Osma ei öelnud midagi, kuid äkiline verehoog lõi talle näkku. Vaat nüüd pole muud kui pidada silmas, kust kaarest laplased tulid, ja siis oli põgenemistee teada. Sest kui ta kord juba pääseb laplaste manu, küll ta säält siis juba leiab tee Karjalasse.

Muide, Osma oli väga imestunud, kui laplased ise tulid makse tooma. Ja nõnda ta siin laplasi oodates kõneles Ulfile: „Karjala mehed käisid alati Lapimaad maksustamas, laplased poleks ise kunagi makse kätte toonud.“

„Seda küll, Osmund,“ kostis Ulf, „kuid teie laplased asuvadki laiali suurtes tundrates ja harrastavad vaid metsastust ja kalastust. Meie laplased on siin lähikonnas. Nad paimendavad⁴ põdrakarju meie tundratel ja vajavad merikalastuses meie abi. Üldse nad ei tule toime ilma meie kaitseta ja seepärast nad meeeldi maksavad seda maksu...“

Juba paistis esimene uhke sarvipää laskuvat mäest alla ja selle kannul teine, kolmas, kogu põdravoro.

Kohe oli elu ja liikumist kuningakojas. Laplasi võorustati hästi, kuid küllap nad töid ka makse. Osma imestus oli suur. Karjalas saadi Lapist vaid karusnahku, kuid siin! Säälgid rikas laplane oma maksunormi: viisteist kärbinahka, viis põdranahka, ühe karunaha, kümme korvitäit ehmeid, ühe saarnahkse kasuka ja kaks laevaköit, kumbki kuuskümmend küünart pikk, üks mursu-, teine hülgenehast.

Teisel hommikul läksid laplased koduteele, kuid nende matkasuuna pani Osma teraselt meele.

¹ skald — laulik

² ladusasti, lõbusasti

³ sarved

⁴ paimendama — karja hoidma, karjatama

Stanley karavan sammus Kongo lõunapoolisel kaldal. Kõigis teekonnal ettejuhtunud külakesis olid tal pikad kõnelused neegrite vanemate ja kunin- gatega, mille järel ta neile andis mingid paberid allakirjutamiseks. Allkirja asemel tegid neegri- päälitkud paberile risti või mõne muu märgi ja Stan- ley liikus edasi. Viimaks jõudis karavan otsaga suudmel — ja tungis siit sissemaale.

Oma eelmisi reise alustas Stanley Aafrika ida- rannikult, kuid seekord maandus ta läänes — Konga reisele.

suure saladusekatte all oma kolmandale Aafrika- veenda, sõitis ta Belgiasse. Belgiasst siirdus ta ettepanekutega. Kuna tal ei õnnestunud ministreid loomis ikka veel, et Inglise ministrid nõustuvad ta Stanley iükas selle ka tookord tagasi. Ta dris isikut ja kordasid Belgia kuningaga ettepanekut. tema juure jälle need kaks elatanud frakis ja silin- võtnud Stanley ettepanekut vastu. Siis ilmusid ettepanek Inglise ministreile. Kuid ministrid ei reisist puhata ja pääliselle oli tal endal salajane Stanley ütles kõigest ära. Ta tahtis raskest huvides, viimase poolt antud salajast ülesannet.

kaldale ja teostaks sääl Belgia kuningaga Leopold II Nad palusid, et reisi ja pöördus tagasi Kongo „Kindral Stanford,“ sõnas teine. „Krahv Greindl,“ esitles end üks.

nist suundus laev Angra-Pequena lahte. Kogu lahe- äärsele rannikule asetasiid madrused samuti must- valge-punavöödilisi poste. Ning siis lahkus laev Euroopasse.

Samal aastal saabusid neli noormeest itaalia aurikul Aafrikasse. Nende riietus oli üsna lihtne, päältnäha olid nad töölisel. Ka jutustasid nad teiste- tele kaasreisijaile, et söidavad Aafrikasse tööd ot- sima. Kuid imelik oli asjaolu: noormehed esitle- sid end inglastena ja kõnelesid kaasreisijatega ing- liskeeli, aga omavahel, kui neid keegi ei kuulnud, jutlesid nad saksakeeles.

Sansibaris astusid noormehed laevalt maha ja hakkasid kauplustes kokku ostma mitmesugust va- rustust ekspeditsiooni tarvis. Nad ostsid presendist¹ telke, kaugelaske-püsse; kuid kõige rohkem osteti helmeid, vasktraati ja linast riiet neegritele kingiks.

Noormehed polnud raha väljaandmisega kitsid. Mis tööotsijad nemad olid?! Ei, nemad ei tulnud Aafrikasse enda teenistuse huvides.

Varustuse hankinud, sõitsid noormehed mand- rile. Ei möödunud kümnet päevagi, kui nad jälle ilmusid Sansibari ja alustasid tagasisõitu Euroo- passe. Nüüd kõnelesid noormehed kõigi juures- olekul saksakeelt. Selgus, et ka nemad sõitsid Aaf-

¹ present — veekindel purjeriie, vihmarie.

ja silindris. Koihtasid teda kaks elatanud härrat mustas frakis. Kui Stanley saabus Kongo kaldalt Euroopasse,

SALAJASSED REISIMISED.

XXIII

kaardil. sündmusile. Ent just siis algasid need muutused juba, et on lõpp kõigile maateadusekaardi elulo- Kaart ei vajanud enam mingit ümbertegemist. Näib mäd ja sügavamad süvikud¹ satustid omale kohale. ja järved, merehoovused ja karid, kõige kõrgemad guse kuju. Viimaks oli kaart valmis. Kõik jõed mitmel korral ümber, enne kui ta omandas oma pra- sid neid maateaduse-kaardile. Ka meredekaart tehti ilke ja karisid, jälgisid merehoovusi ja joonest- mōōtsid merede sügavusi, uurisid veealused mada- samuti tundmatuile meredele ja ookeanidele. Nema- tundmatuile maadele, siirdusid teised — laevadel — teid merel. Samal ajal kui ühed uurisid sõitsid dile kõiki sügavusi, hoovusi ja laevade liiklemis- tööd ja vaeva kultuuri selleks, et joonestada kaar- dalad kohad, just kui mäd ja orud maal. Palju on joonistatud jõed ja teed, näidatud sügavad ja ma- kaart on üsna kuivamaa-kaardi sarnane. Ka temal teel, mis on kõige lühem ja mugavam. Sinine mere-

pole mägesid, jõgesid, järvi ega linnu — puha soo- lane vesi. Ning vett on ju väga kerge kaardile ku- jutada, muudkui pintselda sinise värviga. Kuid nii- sugune arvamine on ekslik. Merekaartide valmis- tamine pole sugugi lihtne toiming. Te näete ju, et sinine värv pole kaardile jaotatud ühtlaselt, ko- hati on ta tumedam, kohati heledam, just kui mand- ril. Tumesinised laigud, need on mitmekilomeetri- lised sügavikud, helesinised — on madalad kohad, kus vesi vaevalt katab teravaid rahne ja madalikke. Selle-laadiline on Torres'e väin Austraalia ja Uus- Guinea vahel. Torres sellesse väina sattudes ei teadnud algul, kuidas siit terve nahaga pääseda. Kõikjal vahtisid kaljud, kollakad madalikud, koralli- rahnud ja meri peksis valget vahtu. Kus aga vaht, sääl on veealused kivid. Iga silmapilk võid oodata, et laev istub madalikule, või jookseb karile, või ta- kerdub veealuste kaljude teravike vahele.

Vahel näib juba, et ohtlik koht on ületatud. Madrus, kes loodib sügavust — hüüab: „Kolmküm- mend kuus jalga!“ Säärase sügavuse juures ei tunne meremees hirmu. Kuid minut hiljem heidab madrus loe uuesti merre ja kisendab säherduse häälega, nagu kipuks keegi ta elu kallale: „Kaksteist jalga!“

Madalik! Juba on kuulda, kuidas laeva kiil künnab liivast põhja. Kuid minuti pärast on vesi jälle sügav. Kaks kuud aega sõitis Torres merel,

Samasugused soojad ja külmad hoovused, tõelised merejõed, läbivad kõiki ookeane. Ning läbi hoovuste, meresügavuse järgi aeti korralikke laevateid. Kus vaja, püstitati tulitorne ja teisi mere-märke. Sest laevad ei käi tänapäeval kuidas aga juhtub, vaid kindlaksmääratud ja täpselt nuritud

Ameerika rannikul pörkab soe Golfihoovus Labradori külma hoovusega kokku. Siin võib palja silmaga eraldada mõlemad ookeani-jõgesid. Soe Golfihoovus on sinist värvi, külm Labradorivool on aga roheline. Ning sinise ja rohelise jõe piiril muusevad vekeerised ja laksuvad lühikesed lained nagu jõgedel.

Need jäämähed on laevasõidule väga ohtlikud. Ameerika rannikul pörkab soe Golfihoovus Labradori külma hoovusega kokku. Siin võib palja silmaga eraldada mõlemad ookeani-jõgesid. Soe Golfihoovus on sinist värvi, külm Labradorivool on aga roheline. Ning sinise ja rohelise jõe piiril muusevad vekeerised ja laksuvad lühikesed lained nagu jõgedel.

Gröönimaa liustikest murdunud jäämähgesid ja kannab neid kaugemale lõunapool, kus nad aegamööda suunavad. Need jäämähed on laevasõidule väga ohtlikud. Ameerika rannikul pörkab soe Golfihoovus Labradori külma hoovusega kokku. Siin võib palja silmaga eraldada mõlemad ookeani-jõgesid. Soe Golfihoovus on sinist värvi, külm Labradorivool on aga roheline. Ning sinise ja rohelise jõe piiril muusevad vekeerised ja laksuvad lühikesed lained nagu jõgedel.

Me hiko lahest, läheb lehvikukujuline kimp peeni siniseid jooni Iirimaa rannikule ja säät veel kaugemale põhjapool. Nende joontega tähistatakse Golfihoovust. Tema kannab soojust Iirimaaale, Inglismaale ja Skandinaaviasse oma veega, mis on kuunenud troopilisest päikesest. Aga mööda Labradori rannikuid liigub teine — külm hoovus. Too algab Põhja-Jäämere jääpankade vahelt ja viib Labradorile külma vett. Seepärast ongi Labradoris nii palju külma. Labradori hoovus toob endaga ka Gröönimaa liustikest murdunud jäämähgesid ja kannab neid kaugemale lõunapool, kus nad aegamööda suunavad. Need jäämähed on laevasõidule väga ohtlikud. Ameerika rannikul pörkab soe Golfihoovus Labradori külma hoovusega kokku. Siin võib palja silmaga eraldada mõlemad ookeani-jõgesid. Soe Golfihoovus on sinist värvi, külm Labradorivool on aga roheline. Ning sinise ja rohelise jõe piiril muusevad vekeerised ja laksuvad lühikesed lained nagu jõgedel.

kus nähtavasti veealuseid kaljuid on rohkem kui vett. Et hoida laevu ohtudest, tähistatakse meresügavused. Vaadates kaarti valib kapten julgelt laevale kõige soodsama tee ja hoidub kõigist madalikest ja karidest.

Kuid merekaardil ei näidata ainult sügavusi ja madalikke, kõik pole ka ainult meremeestele valmistatud. Merekaardile peab pilgu heitma ka kõige puhtaverelisem „maarott“, kes näeb laevugi ainult pildil. Mitte tundes merede tõelist palet, ei saada aru paljudest kuivamaa-nähteist.

Atlandi ookeanil, Euroopa läänepoolsel rannikul asetseb teatavasti Iirimaa. Aga vastaspool, ookeani teisel rannikul on Labradori poolsaar. Iirimaa ja Labrador on mõlemad põhjanabast ühekau-gusel. Näib, nagu peaks neil olema ka samane kliima. Kuid tegelikult on Labrador — samal laiuskraadil — juba sünge, lumine maa, kus kasvab põhjapõdrasammal ja madalad kõverad pedakad¹, nagu tõmbuksid nad külma tõttu küüru. Ent Iirimaa on õitsev saar, mil kasvavad igihaljad mürdid. Iirimaa vastavat sooja kliimat leiame Ameerikas vaid 2000 km lõunapool Labradori.

Seda Iiri ja Labradori mõistatust ei saa kunagi lahendada ilma Atlandi ookeani kaardita. Mõnel

¹ pedakas — jändrik mänd.

Aastat poolteist pääl Stanley kohtumist Savornan de Brazza'ga saabus keegi eurooplane Edela-teenijal heisata kaldal „valge-sini-punase“ lipu.

Nii saabus ta Stanley-pooli ja käskis sin oma litsejad tegid paberile riste, ja Brazza sammus edasi. andis neile suuri paberilehti allakirjutamiseks. Valgest, pidas pikki vestlusi neegri-valitsejatega ja (bratsa). Savornan de Brazza külastas ka igat külvorgnan de Brazza (loe: pjar savornan de Brazza) põhjakaldal prantsuse reisija Pierre Sapäl, kui Stanley askeldas lõunapoolisel Kongo kal-reisi Kongol. Kuid nüüd jõuti temast ette. Vahe-Tema leidis Livingstone'i, ta soortas esimesena Senini jõudis Stanley atati esimesena kohale.

lipu. Kongo hüvaku kaldal lehvis „valge-punane-sinine“ laselt avanes õhus lai, kolme põikribaga hipurite. neeger lähenes ridadele ja heiskas¹ sinna lipu. Aeg-ong? Mis ta otsib siin Kongo kaldal? Valges kuues ger kellegi reisi ja teener. Kuid kes too reisis mees polnud sugugi aatrikalk. Nähtavasti oli too nee-valges kuues ja valgeis pükstes neeger. Ta riietus kaevatud kõrge riva ja rida ümber kändis keegi Stanley-pooli. Vastaspoolisel kaldal seisis maasse-

Aafrikas asetseva Angra-Pequena (loe: pekenja) lahte.

Senini teadsid ainult vähesed tolle lahe olemasolust. Olgugi, et ta oli kaardile sattunud, küllastid teda laevad vaid harukorral, ja matkajad ei viitsinud teda üldse vaatama minna. Angra-Pequena lahes polnud ka tõesti midagi huvitavat — ainult inimlage, kareda rohuga kaetud rannik ja sünge, hall meri. Kuid vaadake, leidis siiski inimene, kes sõitis Euroopast Angra-Pequena lahele. Ning vähesellest, et sõitis kohale — ta ostis hotentottidelt kogu lahe ühes rannikuga. Lahe ja rannamaade eest andis ta neile 200 vana püssi ja 1600 kr. meie rahas. Möödus aasta, ja Aafrika rannikule ilmus kolmetriibulise (must-valge-punane) lipu all sõitev sõjalaev. Algul peatus laev Orjarannikul. Rannale sõitis salk madruseid ja rivistus Lome linnakese väljakule. Väljaku keskele püstitasid madrused masti ja sidusid selle külge nööri. Mastile lähenes kuldnoöpide ja kuldõlakutega mundris ohvitser. Oma valge kinnastatud käega tõmbas ta nööri. Lai lipuriie hõljus masti mööda üles — see oli jälle must-valge-punane lipp. Samal hetkel mürisid laevakahurid. Orjarannikult siirdus laev Kameruni rannale. Jälle maandus madrustesalk kaldale, taas ilmus kuldõlakutega ohvitser, mürisid kahurid ja masti otsas lehvis must-valge-punane lipp. Kameru-

ARVUSTUSI

K. Salmistu
Ülenurme

A.

Jaan Kärner'i „Kadunud aegade hämarusest“

Lihtsalt, kuid soojusega kirjutab Jaan Kärner oma lapse-, karjase- ja koolipõlvest. Kaanest-kaaneni, oma kurbade ja rõõmsate päevadega, on see raamat igale elamuseks, meenutades meilegi mõnda mälestus-jupikest.

Värvikalt on kirjutatud kodust, selle ümbrusest ja loodusest. Ei olnud kerge meie, laste, elu isatalus — kirjutab J. K. Kui üks õdedest-vennist oli jälle välja jõudnud lehmakarjase east, astus seakarjus tema asemele, kuna seakarjuseks tuli omakord ealt järgmine. Või oli see ka vastuoksa: kui üks nooremaid jälle oli arvatud kõlvuliseks seakarjuseks, astus senine seakarjus eest lehmakarjuseks ja lehmakarjus omakord siirdus põlutöödele.

Andes aasta-aastale kätt, poisipõngerjast oli saanud Uderna ministeeriumikooli õpilasi. Ei olnud kerge ka siin. Kooliellu tõi pöördede uus noor õpetaja Hans Tõllason, kellel energiat ja avarat vaimu.

Tõllason on elav kuju, kiindumusega on J. Kärner kirjutanud tollest õpetajast. Tõllason tutvustas õpilasi toleaege kirjandusega, õpetas raamatuid lugema ja aru saama. Teda on mõistetud.

Eriti meil, noortel, on seda raamatut huvitav lugeda, et võrrelda tole-aegseid kooliolusid praegustega.

sid heidavad pikali, nii et mõlema pääd on küünarnukkide kohal. Siis algab jalgkoogu-vedamine.

Sirutatakse üks jalg üles, Vär-di paneb oma jala Antu jala taha ja siis hoplaa!, ning Vär-di ongi Antu jalast tõugatuna kukerpalli ära teinud.

Kirjavastused

Malle Sarap — Minu armsaim raamat; K. Saarlo — Pühajärv talvel, Ohtu koolimajas; A. Veemets — Meil, nooril, Hämaruses; K. Raig — Talvine hommik, Setu ja apteeker; E. Lauri — Maa-teadus, Poolvend; L. Valg — Vabadsus koitnud; Kännu Karla — Noor sangar, E. Olvi „Rehepeks“; P. H. Heling — Hangel, Saunas, Metsa, Raudjas; Linda Kiik — Talumees linnateel; H. Joonuks — Talihommik; Alatare Jüts — Heinu toomas; O. Vallimäe — Korrapidamine; Jaagus — Koolis; H. Naaris — Suusatee; Juurika Kusti — nali; H. Vahtramäe — Talvises avaruses — Jaa!

H. Naaris
Helme

L.

Suusatee

Üle valendava lume,
üle mäe ja orgude,
üle külmand suurte soode,
läbi metsa rajade
viib meid vaba suusatee —
silmasihil kaugele.

Ei meid köida lumehanged
ega peata metsapuud.
Kõrged kingunõlvad, ojad,
marulised tuulehood
alistuvad suuskadele,
mille turjal liugleme.
Loodus hiilgav talveilus
avaneb me silmale.
Erilises valges võlus
ülendust toob hingele.
Sinikõrge taeva all,
päiksepaistel hiilgaval.

K. Karm, 12 a.
Matjama

L.

Enne kui tuli talv

Viimsed lehed lendvad tuules,
mulla poole nende lend;
suvi möödus nagu luules,
jälle käes on sügistund.

Taeva all on kurehüüd,
kluu, kluu, kluu, kluu, kluu,
Lõuna poole nende püüd —
suvi möödab ju!

Vihma sajab sahinale,
tuul on väga vali;
rahel viskab kahinale,
millal saabub tali!

R. Jürisson, 14 a.
Randvere

P.

JALGKOOKU VEDAMAS

„Hei, Antu; mis sa peaks neid raamatuid sääli uurima! Tule parem jalgkooku vedama,“ hüüab Vär-di, kes on põhus selili ja kellel pole midagi teha.

„Ah, mine oma jalgkookudega, las ma loen.“

„Tule ometi natukeseks ajaks!“
Viimaks Vär-di saabki Antu niikaugele, et ta tuleb põhku. Poi-

Kirikusõit

K. Saarlo
Otepää

J.
Pliiats

L. Öunapuu
Ruila

P.

Minu uue mütsi lõpp

Olin kaheksa-aastane kui ostsin endale ise mütsi.

Nüüd olin minemas kodu poole, muidugi uus müts pääs. Äkki nägin, kuidas koskel (umbes pardi suurune rändlind, kelle jaoks saartel seatakse üles kaste, milledes nad pesitsevad. Kui linnud juba mitu muna on munenud, viiakse osa mune rannaelanike poolt toidukõrvaseks ära, ja koskel muneb uued — nii ikka edasi) lendas kasti. Jooksin ruttu selle puu juure ja ronisin väiksel kastini, kuhu koskel lendas. Tahtsin kosklad kinni püüda. Käega kasti avaust polnud võimalik kinni katta ja selleks valisin ma mütsi. Tundsime, kuidas koskel tormitses mütsi all. Nüüd juhtus aga see, mida ma ei teadnud oodatagi: koskel lõi oma pää mütsist läbi ja nii ta vahtis sääli, müts kaelas. Viimaks hakkas lind rabelema ja müts lipsas mul käest.

Ronisin alla ja vaatlesin märgade silmadega, kuidas koskel lendas, müts kaelas, mere poole.

H. J. V.-Maarjast küsib, millised on nõuded joonistuste alal? Õige. Kord küll juba võtsime samas asjas lühidalt sõna. Kuid lisaks veel, sest saabunud joonistused on tihti tehniliselt kasutamiseks kõlbmatud. — Paber võib olla ükskõik milline, samuti ka töövahend (pliiats, sulg, ka värvid, pastell jne.), kuid ärge kirjutage oma nime, päälkirja või muud pildipäälale, vaid siis juba tagaküljele, või võtta joonistuseks suurem paber. Joonistuste kaust on vaba, seda saab muuta klišeerimisel soovi järgi, kuid liiga väikesi küll ärge tehke — endal raske.

OMA-
VAHEL

MUINASJUTT

Algus lk. 3

Väravavahid olid hiiglased, kel kasukad seljas

Ja näe, lumikuninganna tõusis troonilt ja tuli talle vastu. Kuningannal olid lumivalged käharrjuuksed, nagu ingljuuksed jõulupuu küljes; ta kleit, lumihelvetest ja kuukiirtest, helises tasakesi igal ta sammul. Ja nüüd helises ta hää: „Kes sa oled ja mis sa soovid minult?“

„Ma olen Ants ja ma tulen kaugelt,“ kostis pois. „Ema on haige, ja meil pole raha arsti tuua. Seepärast tulengi sinu juure, armas kuninganna.“

„Ah,“ ütles lumikuninganna kurvalt, „kuis peaksin sind aitama? Mul pole ju ka raha. Kuid peame aru. Võib-olla oled sa midagi õppinud?“

„Ei,“ kostis Antsuke, „ma mõistan ainult seebimulle puhuda. Jah, seda ma mõistan. Kui tahad, näitan sulle.“

Sääl naeris lumikuninganna. „Jah, Antsuke, puhu mulle mõned mullid ja too nad siis mulle siia.“

„Ah, see ei lähe ometi!“ ütles Antsuke ja imestas endamisi, et kuidas lumikuninganna on nii rumal. „Nad ei kesta ju... nad kohe lõhkevad!“

„Tean seda. Kuid minu mõtted saadavad sind, ja kõik seebimullid, mis sa eales puhud, lähevad kõvaks nagu klaas. Sa võiksid neid siis müüa ja raha teenida. Ühe tosina neist tood siis mulle, et mul jõuluks oleksid uued lambid — eks ju?“

Seda lubas Antsukene meeleldi. Ta tänas ja lippas ruttu väravast välja, et vaadata, kuidas siis lugu läheb nende seebimullidega.

Noh, läks, nagu oli öelnud lumikuninganna. Kõik mullid, mis ta tegi, muutusid kõvaks, ja ligidalt ja kaugelt tulid inimesed, et neid osta. Antsukesel oli peagi niipalju raha, et tuua emale arsti, kes ema terveks tegi. Jõululaupäeval aga viis Antsuke tosina ilusamaid seebimulle jääkuninganna lossi ja sest ajast saadik paistab kuuvalgus lossis neist seebimullidest.

Lumikuninganna tõusis troonilt ja tuli Antsule vastu.

Alatare Jüts, 14 a.
Valjala

HEINU TOOMAS

Teist päeva kestab juba käre külm. Lumi karjub saani- või reejalaste all, sõitjail ripuvad habemes jääpurikad, hobustel on lakad härmatanud. Vahete-vahel praksub mõni aiateivas ja härmatanud puude otsas, mis on muinasjutuliselt toredad, kraaksus vares.

Sarnase ilmaga pidasime Arno-ga nõu minna metsast heinu tooma. Isalt ja emalt pinnisime loa välja, et antagu aga meile hobune kätte, küll siis näevad, missuguse koorma me toome. Suure nurumise pääle lubatigi hobune. Siis aga hakkas ema meile rõivaid „kaela ajama“. Küll palitu, küll salli, kindad ja ei-tea-mis. Meie aga tahtsime pintsaku väel minna. Mässisime siis endid pool vastutahtmist riidesse ning selle aja pääle oli isa hobusegi rakkesse pannud, köied ja hobuseteki reele viinud ja nüüd läks sõit metsa poole.

Tore oli enesetunne reel! Muinasjutuline oli maastik ja puhas

P.

värske õhk, millest meile oli koolis nii palju-palju räägitud.

Ruun sörkis parajat sõitu. Suundusime Kõrgemäe küüni, ja ega sinna nii vähe maad olnudki, tuli oma kilomeetrit neli-viis ära. Nüüd saime ka aru, kui hää oli ema, et meile riided selga sundis, päris vilu hakkas nüüdki reel istudes, aga oma häda me teineteisele kaebama ka ei hakanud.

„Oleks meil nüüd habemed, siis oleksid neil kindlasti purikad otsas!“ naljatas Arno.

Oli veel hää tükk maad Kõrgemäeni. Meie kõne helises härmatan metsas, andes tema ilule veel rohkem värskust juure.

Jõudsimegi küüni ette. Küünist hoovas vastu värskeheina lõhn, mis tundus kopsudele nii hää. Ajasime ruuna küüni suu ette, panime teki pääle, heinu ette ja ise hakkasime koormat tegema. Arno oli otsas ja mina andsin alt kätte. Päris tore oli sarnane töö: ümberringi mets härmatises, maas paks lume kord, risti-rästi jänese jälgi täis Ruun krõmpsub küüni ees heinu, ise ole pool-teed lõhnavates heintes.

Hulk aega läks, enne kui valmis saime.

Panime siis koorma kinni ja hakkasime tulema.

Tulles pidime aga hoolega vaatama, et koorem ümber ei läheks.

Samuti ei hakanud ka enam külm, sest käisime mõlemad koorma kõrval maas.

Lõuna järele jõudsime koju. Isa ja ema tulid mõlemad „poiste koormat“ vaatama.

„Tublid poisid! Jälle tükk heinu kodus,“ kiitis isa.

„Kuidas te ikka sellega koju saite, oleks teel ümber läind, kes aitab üles?“ kostis ema hoolitsev hää.

Läksime tuppa, sääl oli toit laual meie jaoks, ja kui hästi see veel maitstes!

VÄARTSEEBIKS KUJUNENUDI!

A. FREDERIKING-TARTU

SPORT

ÕPPIGEM PÖORDEID SUUSKADEG

MIS ON „TREPP”, „LUMESAHK”, „KRISTIAANIA”

Harukordselt lumerohke talv on meelitanud palju suusatajaid nautima mõnusat suusasporti. Tore on ju liuelda suuskadel tasandikul, ent veel lõbusam on kihutada alla järsust mäerinnakust, põigelda osavasti puudestki kõrvale või peatuda äkisti esilekerkinud takistuse ees. Täit mõnu lubab selline mäesuusatamine muidugi siis, kui kõik pööramisnõksud on selged. Ja kui need on selged, siis pole karta nii kergesti kukkumist ega õnnetust — katkisi suuski ega muhke ja kriimustusi. Selline sõit nõuab suusamehelt pidevat tähelepanu, kiiret otsustamist ja eelkõige peremeheks-olemist oma keha üle. „Pole sündinud meistrina keegi!”, ja seepärast tuleb nii mõndagi nõksu harjutada kümneid kordi, enne kui see libedasti läheb. Tuleb alul kukkudagi tihti (mitte ettepoole, vaid tahaküljele!) — ainult jonn ei tohi jätta: selgeks peab saama!

Kes juba suuskadel püsib, see teab, et sõidusuunda saab muuta mitmet moodi. Saame teha seda umbes nii, nagu teevad seda uisutajad: libiseme edasi ühel suusal, kuna ülestõstetud suusa asetame maha soovitud suunas. Või surume jalgadega suusaninasid sinna, kuhu tahame sõita. Need on lihtsamad moodused suuna muutmiseks, kuid niimoodi on võimatu seda teha järsku ning kiiresti. Parim ja ilusaim viis on nn. „Kristiaania-pöore”, mis võimaldab pöörduda ilma hädaohuta ja kiiresti, suure kiirusegagi sõites. Samuti võimaldab see järsu peatumise.

„Kristiaania” harjutamiseks sobib hästi mingi mäerinnak või kink, mille kallak ei tarvitse olla suur. Piisab, kui saame säält laskudes hoo, millega libiseme edasi 15—20 m. On mägi liialt kõrge või järsk, pole vajadust ronida tippu. Läheme ainult poolele vee-rule või veel vähemgi. Pääsi, et saaksime alul rohkem harjutada. Hiljem, kui sõiduoskus kasvab, võime otsida kõrgemaid ja järsemaid kohti.

Mäekallakust laskume pidurdades „lumesahaga”, millest oli juttu enne jõule. Tähendab: suuskade kannad surume laiali (jalad seejuures harkseisus) kuna suusaninad on peagu vastakuti. Ülakeha kallutame veidi ettepoole, käed ripuvad all, põlvede juures, kuna suusakapid lohisevad kergelt lumel, suusakandadest väljaspool. Kogu keha olgu vaba pingest: põlved nõtkuvad ja kergelt kõverdunud, ülakeha ja käed lõdvad.

Peame veel meeles, et me mitte liiga tugevasti jalgadega ei rõhu suuskade siseservadele (nn. servamine!), vaid kogu suusatald on maas, ning suusad libisevad võimalikult lamedalt üle lumel. Jalg pöiast ei tohi sügugi paenduda: säär olgu ristis suusapinnale.

Niimoodi võime laskuda mäelt väga aeglaselt. Ja mida aeglasemalt tahame laskuda, seda rohkem surume laiali suusakandu ja seda tugevamini servame. Soovime laskumist kiirendada, lakkame servamast ja tõmbame koomale suuskannad. Kõvapinnalisel lumel peame servama tugevamini, tuhk-lumes seda vähem, mida sügavam see on. Keharaskuse jaotame ühtlaselt mõlemale jalale.

Lumesahka harjutame seni, kuni ta läheb meil üsna sulavalt. Vähemalt paarkümmend korda peame sõitma alla, kord kiirenda-

des, kord aeglustades, ja igakord kontrollides, kas meie keha, käed, kepid ja suusad on asetatud õieti. Võime kontrollida ise, võivad teha seda ka kaaslased. Järgneb

Kes võidab

Elektrijaama-mudeli

10. veebruarini kestab veel KOOLIDE VÕISTLUS.

Tänane tabel on lehes viimane, kuid koolide järjekorda ja seisn on võimalik veel kõigil

PARANDADA

KUNI 10. VEERUARINI,

kusjuures on maksvad ka tellimised, mis postistatud ja tembeldatud 10. veebruaril. Tabel näitab kui palju tuleb tellimisi kuskil koolis ühe õpilase pääle:

1. Rakvere Kaubandusk.	97,83 senti
2. Kaagvere Algkool	89,39 „
3. Tallinna L. I Algkool	82,38 „
4. Varvere Algkool	76,60 „
5. Matjama Algkool	73,80 „
6. Tolli Algkool	72,40 „
7. Mustla Algkool	51,90 „
8. Vööbste Algk.	46,19 „
9. Uuila Algkool	34,90 „
10. Valga L. III Algk.	30,40 „

Koolide võistluse lõpptagajärjed avaldame meie lehe järgmises, E. V. AASTAPÄEVA, NUMBRIS.

SPORDIKALENDER

Kaitseliidu üleriiklikul suusavõistlusil tuli 50 km suusataimises esikohale Ed. Siitan ajaga 4:41,42.

Eesti tennismängijate edu Soomes. Rahvusvahelisel tennisvõistlusil võitis Lasn Westenback'i 6:1, 6:3, 6:3. Nõmmik Nõrdu 6:2, 6:2 ja Lasn Nõmmik paarismängus soomlasi 6:8, 6:3, 6:4.

Lasn kapituleerus Grahn'ile.

Max Schmeling võitis Ben Foordi punktidega 12 ringilisel matsil.

Berndt Rosemeyer †. Kuulus saksa autovõidusõitja suri autoõnnetusel saadud vigastusis.

Monte-Carlo tähesõidu võitis hollandlane Schutton 780,9 punktiga. Tänavu olid edukaimad startijad Ateenast, omades 15 esikohast 10.

Eesti kaotas SELL'i olümpiaadi. SELL üliõpilaselümpiaadi, mis peeti Leedus, võitis Läti. Temale järgnevad Soome, Leedu ja Eesti.

Eesti suusaeivõistlusil Nõmmel tuli Vello Kaaristo Eesti meistriks 18 km suusataimisel väga häa ajaga (1,11). Teatesuusataimise võitis Viru malev.

30 km suusataimise võitis ootamatult, kuid teenitult V. Särak.

61. RISTSÕNAD

(5 punkti)

1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11			
12						
13	14	15				
16	17	18				
19	20					
21	22	23	24			
25	26	27				
28	29	30				
31						32
33	34	35	36	37		
38	39	40	41			
42						
43						44
45	46					47

Põikread: 1. Kaksikkonsonant, 3. Alev Tartumaa, 8. sõudevahend, 10. Jõgi Lätis, 11. ...tama — andma, 12. Liik algloomi, 13. Linn Soomes, 14. Noot, 15. Inglise tiitel, 16. Noot, 17. Endine, 19. Sina, 21. Käärimise tooteid, 25. Hollandist Eestisse eksporteeritav kohvisort, 26. Eessõna — saksa keelest, 27. Vald Harjumaal, 28. Taanduja, 34. Völlas, 37. Proua — lühend., 38. Järv Iirimaal, 40. Eessõna — saksa keelest, 41. Kolmikvokaal, 42. Tuntud Eesti näitleja, 43. Mootorrataste firma, 44. Eesti mehenimi, 45. Hüüdsõna, 46. Lind, 47. Tema.

Püstread: 1. Mitte koos, 2. Eesti helilooja, 4. Alev Eestis, 5. Kindel reegel, 6. Väike — saksa keeles, 7. Võsastik, 9. Endine Eesti jääpallimängija, 11. Madu, boa, 17. Toitainet, 18. Kõrvalhoone talus, 19. Suitsetamisvahend, 20. Jaam kitsarööpalisel, 21. Pataschoni kaaslane, 22. Eesti näitlejatar, 23. Doonau lisajõgi, 24. Vorm sõnast „saama“, 29. Ühe konsonandi nõrk ja ülitugev aste, 30. Sidesõna, 31. Linn Itaalias, 32. Tõsteabinõu, 33. Saksa kirjanik, 35. Laul, 36. Elektri mõõtühikuid, 39. Koera nimi, 41. Tegevuspiirkond.

62. MILLINE TEOS?

(3 punkti)

Kust on pärit järgnev tsitaat:
„Talurahvas aga vahtis neile kaua veel järele, sõnades pead raputades nukralt: „Kuningas on läinud, ta on oma lapsed maha jätnud!”“

63. JÕGEDE SALADUS

(3 punkti)

ARKANSAS
MISSOURI
JENISSEI
VOLGA
DOONAU
NEMUNAS

Neist jõgede nimedest võtke ülalt alates igast üks sobiv täht, nii et saaksime ülalt alla lugedes ühe Aafrika suuremaid jõgesid.

Lahendid saata ära hiljem. 15. skp.

TÄNASED AUHINNAD:

- H. Rajamaa — *Uusi sõnu*
- Fr. R. Kreutzwald — *Õnnemuna*
- Karp vesivärve

„ÕPILASLEHES“ NR. 15 ILMUNUD MOISTATUSTE LAHENDID

49. Ristsõnad

Alla: 1. lage, 2. areng, 3. Mozart, 4. boa, 5. man, 6. alas, 7. Tartu, 8. tiraaž, 12. Kassari, 15. Kuuse, 16. Vitte, 19. Uri, 21. Siirak, 23. Elsass..., 25. Idaho, 27. untsi, 29. Ah-to, 32. vind, 34. eel, 35. Kai.

Paremale: 1. lamburi matt, 9. aroom, 10. Malai, 11. Geza, 13. narr, 14. kena, 17. Star, 18. Gruusia, 22 trust, 24. ii, 26. „Isa talu“, 28. rida, 31. SNVL, 32. rahe, 35. Kati, 36. ahter, 37. Massu, 38. „Koolipoisid“.

50. On see nii?

- ja, 2. ei, 3. ei, 4. ja, 5. ja.

51. Vanuse probleem

Isa vanus 48, ema — 45 ja poja — 15 aastat.

52. Arvude rägastik

46	14	48	32
34	36	33	37
39	41	17	43
21	49	42	28

AITA NAERDA

K. Ruut, 13 a.

N.

Vahastu

KAS KASUKAS ANNAB SOOJA?

Õpetaja: „Helvi, kas kasukas annab sooja?”

Helvi: „Jah, kasukas annab sooja!”

Õpetaja: „Eerik, mis sina selle päale ütled?”

Eerik: „Jah, kasukas annab sooja!”

Õpetaja: „Hugo, mis sina arvad?”

Hugo: „Kui kasukas sooja annaks, poleks tarvis ahju kütta, riputa aga kasukas varna ja — tuba alati soe!”

R. Jürisson, 14 a.

N.

Randvere

KOOLIS

On ajaloo tund. Õpetaja küsib: „Mihkel, ütle mulle, millal kirjutati alla Eesti-Vene vaherahule?” Mihkel tõuseb püsti, vaatab siis ringi ja ütleb kogeldes: „Ma-ma ei tea, meil olid siis parajasti venna pulmad.”

SIISKI HILJA

On pime öö. Mees sõidab rattal mööda tolmust maanteed ja et tal pole lampi, peab ta igal teekäänakul sadulast maha tulema ja vaatama, kuhu tee viib. Ühe ristee ääres näeb jalgrattur posti, kuid kirja sellel lugeda ei näe. Ta võtab oma viimase tiku, paneb ratta kraavikaldale, ronib posti otsa, läidab tiku ja loeb:

VÄRSKELT VÄRVITUD!

ELEKTER

Külaline: „Kas see küla on valgustatud elektriga?”

Talunik: „Ainult siis, kui on äikesetorm, härra!”

HALLO!

JÄRGM. „ÕPILASLEHT“ ILMUB

18. VEEBR.

E. V. AASTAPÄEVA
NUMBRINA

Toimetuse ja talituse Tartus, Võidu 10. O/k. „Koolivara“, telef. 8-29. Tallinna abitalitus: „Kooli-Kooperatiiv“ S-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. Tegevtoimetaja ja talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilasteleht“ ilmub üks kord nädalas. Tellimishind postiga: aastakäik (30 nr.) — kr. 1.50; poolaastakäik (15 nr.) — kr. 0.75; (10 nr.) — kr. 0.50; (5 nr.) — kr. 0.25. Aadressimuutmine 15 s. Kuulutuse hind: lehe ees 15 s. mm, mujal 5 s. mm. Trükikoda J. Mällo, Rüütli 4, Tartus.

Õpilasteleht

18

kupong nr.

1938